

EUROPEAN CITIZENS' PANEL Tackling Hatred in Society

Europees burgerpanel over de bestrijding van haat in de samenleving

Overzicht van sessie 1

[5-7 april 2024]

In enkele woorden...

Een bewogen en veelbelovende eerste sessie

Waarom neemt haat in de samenleving toe? Wat zijn de oorzaken van haat? En hoe kunnen we er samen iets tegen doen? In drie weekends bracht de Europese Commissie 150 willekeurig geselecteerde EU-burgers bijeen om te proberen deze moeilijke vragen te beantwoorden. De burgers zullen uiteindelijk een reeks aanbevelingen indienen. De Europese Commissie zal zich hierop baseren om strategieën ter bestrijding van haat te ontwikkelen.

De eerste sessie van dit nieuwe burgerpanel vond plaats in Brussel van 5 tot en met 7 april. Gedurende deze drie dagen deelden deskundigen en leden van het maatschappelijk middenveld hun ervaringen en kennis over dit onderwerp. Dit eerste weekend moest meer inzicht geven in haat en de gevolgen ervan voor de bevolking en onze samenleving. Deelnemers uit de 27 EU-lidstaten kwamen met hun eigen verschillende nationale en culturele contexten en persoonlijke ervaringen. Deze ontroerende en eerlijke getuigenissen zorgden voor een unieke eerste sessie van dit panel.

Wat kunnen we leren van deze eerste sessie?

Dag 1: Haatspraak begrijpen

“Wij willen u vanaf het begin betrekken bij het politieke debat”, aldus **Dana Spinant**, directeur-generaal van het directoraat-generaal Communicatie (DG COMM), die de burgers vrijdag verwelkomde.

“U zult versteld staan van de uiteenlopende antwoorden, maar ook van de moeilijkheid van de vragen”, vervolgde **Colin Scicluna**, kabinetschef van vicevoorzitter Dubravka Šuica. Volgens **Ana Gallego Torres**, directeur-generaal van het directoraat-generaal Justitie en Consumentenzaken, kunnen ideeën van burgers antwoorden bieden op haatgerelateerde uitdagingen. *“We hebben uw mening nodig om deze uitdagingen vanuit verschillende perspectieven te bestuderen. De EU is een Unie waar eerbiediging van de mensenrechten en personen die tot minderheden behoren centraal staat. Wij willen ieders standpunt respecteren. Dat is ons sociaal contract en wat ons Europeaan maakt.”*

Het panel heeft samen met de leden van het kenniscomité onderzoek gedaan naar verschillende vormen van haat (psychologisch, sociologisch en juridisch).

Haat is meer dan een gedachte...

Voor **Manos Tsakiris**, professor psychologie aan de universiteit van Londen, ligt een van de uitdagingen in het achterhalen “waarom” we haat kunnen voelen, met name door ons bewuster te worden van onze eigen emoties. **Arun Mansukhani**, klinisch psycholoog gespecialiseerd in psychologisch trauma, merkte op dat we onze identiteit vormen via onze relaties met andere groepen, op basis van onze verschillen. Deze verschillen zijn gebaseerd op diverse vooroordelen en kunnen leiden tot discriminatie.

Haat is systemisch

Jelena Jovanovic, coördinator van de interfractiewerkgroep racismebestrijding en diversiteit van het Europees Parlement, deelt als Roma haar persoonlijke ervaring met stigmatisering. **Federico Faloppa**, professor sociolinguïstiek aan de universiteit van Reading, benadrukte dat we via taal ons wereldbeeld vormen. Onze dagelijkse taal is vol uitingen die haat verspreiden: van grove racistische beledigingen tot onmenselijke metaforen, en schijnbaar onschuldige, maar gevaarlijke zinnen. Deze kunnen het wij-tegen-zij-gevoel versterken.

Wat kan er vanuit juridische oogpunt aan worden gedaan?

Nesrine Slaoui, een onafhankelijke journalist en auteur gespecialiseerd in sociale media, stelde dat haatspraak een wereldwijd fenomeen is dat sociale klassen overstijgt. Zij benadrukte de rol van de internetcultuur, met name cyberpesten en algoritmische vooroordelen die de discriminatie in de maatschappij weerspiegelen. **Daris Lewis-Recio**, juridisch en beleidsmedewerker bij Equinet (het Europees netwerk van instanties voor gelijke behandeling), onderzocht haatmisdrijven vanuit juridisch oogpunt en de frequente onderrapportage ervan. Deze alarmerende trend vormt een grote bedreiging voor de democratische integriteit.

Dag 2: De oorzaken van haat identificeren

Op zaterdag werden de burgers verdeeld in twaalf kleinere groepen om dieper in te gaan op de belangrijkste oorzaken van haat in de hedendaagse samenleving. Hoewel de inhoud van elke discussie vertrouwelijk blijft, bevat de volgende samenvatting een aantal belangrijke punten die in de verschillende groepen telkens naar voren kwamen.

De behoefte om ergens bij te horen en de angst voor het onbekende

De behoefte om deel uit te maken van een sociale groep is inherent aan de mens. Isolément als gevolg van traumatische jeugdervaringen, opvoeding en algemene levenservaringen kan leiden tot een diepgaand gevoel van vervreemding. De coronapandemie heeft aangetoond hoe angst voor het onbekende en isolément gevoelens van onthechting kunnen versterken. Deze kunnen mensen aanzetten tot extreme ideologieën, blootstellen aan het risico op radicalisering, en werken een vijandige houding ten opzichte van anderen in de hand. Een zwakke sociaal-economische status leidt niet alleen tot kwetsbaarheid, maar vergroot ook angstgevoelens, voornamelijk bij migranten en minderheden. Hierdoor ontstaat een cyclus van uitsluiting en haat.

De rol van politici en politiek discours

Politici spelen een belangrijke rol in de verspreiding van haat. Zij spelen vaak niet adequaat in op de behoeften van minderheden en laten de vijandigheid tegen hen aanwakken. Ook al zijn nationalistische en populistische discoursen niet even aanwezig in elke lidstaat, blijven ze een grote uitdaging in vele landen. Haatspraak is een handig instrument voor politici om hun doelen te bereiken, waaronder hun verkiezingsdoelen, en leidt tot oversimplificatie van het politiek discours. Haatspraak is door de onwetendheid en angst voor het onbekende die veel Europese burgers voelen nu overal aanwezig, waardoor samenlevingen nog meer verdeeld raken en de polarisatie toeneemt.

Cyberpesten, anonimiteit en misinformatie op sociale media

Anonimiteit op sociale platforms speelt een cruciale rol bij de verspreiding van haatspraak. Deze platforms hebben twee functies: ze fungeren als kanalen voor mis- en desinformatie en voor de verspreiding van stereotypen, vooral ten aanzien van vrouwen, die vaak worden geconfronteerd met online-intimidatie. Jongeren die ergens bij willen horen, zijn vaak zowel de voornaamste slachtoffers van als deelnemers aan haatspraak en online-intimidatie. Onjuiste en niet-gecontroleerde informatie aanpakken is nog moeilijker door algoritmische vooroordelen die onze eigen standpunten naar ons terugkaatsen, waardoor we steeds minder worden blootgesteld aan verschillende perspectieven.

Economische en sociale ongelijkheid als katalysator voor haat

De economische neergang en sociaal-economische ongelijkheden laten haat escaleren omdat ze een gevoel van onmacht veroorzaken. Algemene ontevredenheid en het idee dat de middenklasse de zwaarste gevolgen van de crisis moet dragen terwijl ze enorme belastingen betaalt, leiden tot een diep gevoel van verontwaardiging. Dit gevoel kan zich ontwikkelen tot haat tegen verschillende groepen, waaronder politici die als nutteloos worden beschouwd, grote bedrijven en migranten.

Cultureel en historisch erfgoed en de overdracht ervan

Wantrouwen tegenover elkaar is niet alleen een externe kwestie, het zit ook diep geworteld in de Europese samenlevingen waardoor de verdeeldheid toeneemt. In plaats van onze diversiteit te waarderen, hebben we de neiging om ons wantrouwen over te dragen op de volgende generaties. Wantrouwen is vaak gemakkelijker dan de “ander” te omarmen. De vele lagen van ons erfgoed, met al zijn geschiedenis inclusief conflicten zoals oorlogen, worden op verschillende manieren aan ons overgedragen: formeel onderwijs, familie verhalen en politieke retoriek. Deze verhalen kunnen onze percepties en attitudes vormen en soms de verdeeldheid groter maken in plaats van deze te overbruggen. We hebben tot nu toe te weinig moeite gedaan om te definiëren wat de Europese burgers met elkaar verbindt.

Dag 3: Getuigenissen

Zondag vertelden vijf sprekers de 150 burgers over hun ervaringen als slachtoffer van discriminatie op grond van hun afkomst, geslacht, huidskleur, godsdienst of lichamelijke handicap.

Hier volgen enkele citaten: *“Een subjectief perspectief op haat is cruciaal om het onderliggende geweld zichtbaar te maken. Door deze benadering kunnen we haat niet alleen beter begrijpen, maar ook doeltreffende oplossingen vinden om het aan te pakken.”* **Nesrine Slaoui**, journalist en auteur.

“Mensen met een handicap worden vaak verkeerd begrepen. De bevoegde autoriteiten nemen ze niet altijd serieus. [...] Voor een inclusieve en respectvolle samenleving is het essentieel om verandering te brengen in onze visie op handicaps en hoe we hierover spreken.” **Kamil Goungor**, medewerker beleid en mobiliteitsondersteuning bij het European Network on Independent Living.

“Antisemitisme gaat niet alleen over agressie en moord, maar ook over stereotypen, vooroordelen en vernederend discours. Het geeft je een diep gevoel van eenzaamheid, waardoor je je terugtrekt in jezelf en vast komt te zitten in een vicieuze cirkel.” **Sacha Guttmann**, voormalig voorzitter van de Unie van Joodse studenten in België (2019-2023).

“Deze vorm van racisme vloeit voort uit een ver verleden, uit een koloniaal tijdperk van Europa, de VS en het Midden-Oosten. Mentaliteiten veranderen veel te langzaam. [...] Desondanks blijf ik hoopvol, omdat jullie hier zijn en samen actie ondernemen.” **Mireille Tsheusi-Robert**, Belgisch auteur, trainer en associatief onderzoeker.

“We kunnen misschien geen ideale wereld zonder haat creëren, maar we kunnen een wereld scheppen waar uitsluiting en haat niet de norm zijn en waar voor uitsluiting geen plaats meer is.” **Fabian Wichmann**, lid van EXIT-Deutschland, een initiatief dat steun biedt aan mensen die het rechts-extremisme willen verlaten.

“Laten we vraagtekens plaatsen bij de dingen waarvan we niet weten dat we ze niet weten!” **Robin Sclafani**, uitvoerend directeur van het Europees Joods Informatiecentrum. Aan het einde van een emotionele ochtend sloot **Tommaso Chiamparino**, beleidsmedewerker, directoraat-generaal Justitie en Consumentenzaken (DG JUST), af: *“We hebben vooruitgang geboekt: het voelt alsof we van een kakafonie naar een harmonieus geheel zijn gegaan... laten we deze symfonie voortzetten!”*

Klik [hier](#) om de vergadering van zondag te bekijken.

Q&A met Petra (19), uit Hongarije

Waarom heb je deelgenomen aan dit panel?

“Eerst twijfelde ik of ik wel zou komen. Ik was zeer sceptisch, maar ik beseftte dat het een uitgelezen kans was om mijn mening te delen. Ik ben Joods en in Hongarije is er veel antisemitisme. Sommige mensen zijn openlijk racistisch en anti-LGBTQI+. Ik wilde mij uitspreken over de situatie in Boedapest, waar ik vandaan kom.”

Hoe verliepen de gesprekken?

“In mijn werkgroep zaten er mensen uit Hongarije, Ierland, Frankrijk en Polen. We spraken onder andere over de situatie in Hongarije en over bedreigingen tegen vrouwen op sociale media. We worden op sociale media geconfronteerd met het onrealistische beeld van vrouwen dat in de samenleving heerst. Dat is zeer moeilijk.”

Wat was het hoogtepunt van je weekend?

“De getuigenissen van zondag waren zeer krachtig. Die van Mireille en Sacha over racisme en antisemitisme waren heel ontroerend en hebben me echt geraakt. Dit panel is een internationale ruimte waar alle EU-nationaliteiten vertegenwoordigd zijn om een beter inzicht te krijgen in verschillende standpunten en hiervan te leren. Het is cruciaal om van elkaar te leren en plaats te laten voor andere meningen, om nog meer standpunten over haat te horen en erover te spreken.”

Het weekend door de ogen van Sylvain

Sylvain is een grafisch vormgever die de evolutie van de panelgesprekken visueel weergeeft. Hieronder staan enkele voorbeelden van zijn werk over de gesprekken van zondag.

Ter herinnering: Doelstellingen van de drie

- **Sessie 1, 5-7 april:** Een gemeenschappelijke visie op haat en de reikwijdte van het burgerpanel ontwikkelen. Haatgevoelens en onze kijk erop blootleggen, onder andere door te luisteren naar externe sprekers, getuigenissen en deskundigen en door onze eigen ervaringen te delen. Verschillende oorzaken van haat in kaart brengen, alsook mogelijke actiegebieden waar haat in de samenleving kan worden aangepakt.
- **Sessie 2, 26-28 april:** Voortbouwend op de werkzaamheden van de eerste sessie zullen de burgers brainstormen over hoe we haat in de samenleving kunnen bestrijden. Deze ideeën kunnen als ontwerpaanbevelingen worden beschouwd.
- **Sessie 3, 17-19 mei:** De burgers zullen deze ideeën en aanbevelingen verfijnen met de steun van ervaren moderators, vakmensen uit het maatschappelijk middenveld en deskundigen. Uiteindelijk worden deze ideeën de definitieve aanbevelingen voor het bestrijden van haat in Europa.